

مقایسه کیفیت آموزشی رشته تربیت بدنی در دو نظام آموزش حضوری و نیمه حضوری در استان اردبیل

علی مهری*، مهرداد محرمزاده**

* کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، مدرس گروه تربیت بدنی دانشگاه آزاد واحد گرمی

** دانشیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه ارومیه

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۳/۲۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۱۲/۱۶

چکیده

هدف این پژوهش مقایسه کیفیت آموزشی رشته تربیت بدنی در دو نظام آموزش حضوری و نیمه حضوری در استان اردبیل بود. جامعه آماری این تحقیق را کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی رشته تربیت بدنی در دانشگاه‌های دولتی استان اردبیل در سال تحصیلی ۸۹-۹۰ تشکیل دادند. برای جمع‌آوری اطلاعات تحقیق از طریق چهار پرسش‌نامه پاسخ‌بسته (۸۰ سؤال) برای عملکرد تحصیلی دروس تخصصی نظری نمونه تحقیق و پرسش‌نامه اطلاعات فردی و یک پرسش‌نامه خودپنداره تحصیلی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل از دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. از آمار توصیفی برای تجزیه و تحلیل تک‌تک سؤالات پرسش‌نامه به صورت توزیع فراوانی، درصد میانگین استفاده شد و از بخش آمار استنباطی برای آزمون فرضیه‌های تحقیق و تعیین تفاوت‌های احتمالی کیفیت آموزشی دو نظام آموزش حضوری و نیمه حضوری و از آزمون تی مستقل و خی‌دو استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS.V.18 انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد کیفیت آموزشی رشته تربیت بدنی در دروس تخصصی نظری در دو نظام آموزش حضوری و نیمه حضوری تفاوت معنی‌داری دارد و کیفیت آموزشی گروه حضوری در دروس نظری نسبت به گروه نیمه حضوری بالاتر است. کیفیت آموزشی در دروس عملی در دو نظام آموزش حضوری و نیمه حضوری تفاوت معنی‌داری ندارد و نمره‌های گروه نیمه حضوری نسبت به گروه حضوری در دروس عملی بالاتر است. بین سطح خودپنداره تحصیلی و معدل دیپلم متوسطه در دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. همچنین بین سن، وضعیت تأهل و نحوه تأمین هزینه‌های تحصیلی و ترتیب انتخاب رشته کنکور سراسری تفاوتی بین دو گروه مشاهده نشد در نهایت، مشاهده شد که بین جنس، وضعیت اشتغال و نوع دیپلم متوسطه بین دو نظام آموزش حضوری و نیمه حضوری تفاوت معنی‌داری وجود دارد. کلیدواژه‌ها: کیفیت آموزشی، تربیت بدنی، آموزش حضوری، آموزش نیمه حضوری، خودپنداره تحصیلی.

مقدمه

آموزش باید در تعامل با توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مدنظر قرار گیرد. امروزه کمتر شکی وجود دارد که تغییرات مهمی که در اقتصاد دنیا در حال روی دادن است، بیشتر ناشی از توسعه دانش و فناوری‌های جدید زاینده اطلاعات است. در آنچه اکنون جامعه اطلاعات‌مدار نامیده می‌شود، توسعه اقتصادی و سیاسی به کشورهایی تعلق خواهد گرفت که مردم آن در پردازش اطلاعات و دانش و کاربرد آن در کار و زندگی روزانه شایستگی کسب کنند. اهمیت دانش به‌مثابه مؤلفه ضروری توسعه در افزایش علاقه دولت‌ها به توسعه منابع دانش انسانی تأثیر گذاشته است. این گرایش و تمایل در کشورهای درحال توسعه همانند کشورهای توسعه‌نیافته مشهود است، هرچند با ویژگی‌های محیطی، اولویت‌ها و موانع متفاوت (۱۷). به قول ژاک دلور^۱، اگرچه آموزش و انواع آن درمان معجزه‌آسا یا فرمولی جادویی برای بازکردن درها به روی تحقق آرمان‌ها تلقی نمی‌شود راهی اصولی و در دسترس است که می‌توان به‌وسیله آن زمینه رشد و توسعه انسان را به‌گونه‌ای عمیق‌تر و هماهنگ‌تر فراهم آورد (۲). البته بین جوامع توسعه‌یافته (کشورهای صنعتی و پیشرفته) و جوامع درحال توسعه یا کمتر توسعه‌یافته تفاوت‌هایی وجود دارد. جوامع توسعه‌یافته عموماً ظرفیت پاسخگویی کارآمد و فوری به تقاضاهای جدید را با تجدید ساختار سیستم‌ها، نهاده‌ها و رویه‌های خود به دست می‌آورند، درحالی‌که، در جوامع کمتر توسعه‌یافته یا درحال توسعه، انعطاف‌ناپذیری و ناکارآمدی نهاده‌ها و رویه‌های سنتی، مانع واکنش مناسب و به‌هنگام به تغییرات می‌شود. از این‌رو، تغییرات بیشتر از اینکه مسائل را حل کند، باعث ظهور مسائل جدید می‌شود (۸).

امروزه علاقه به کیفیت در آموزش عالی دانشگاه‌ها نیز به‌طور چشمگیری افزایش یافته (۱۲) و در سطح بین‌المللی در تحقیقات آموزش هدف توجه قرار گرفته است (۱۴). آموزش دانشگاهی از نظر تحول در نظام‌های آموزش عالی، رشد نقش اطلاعاتی و ارتباطات و تقاضا بودن دانش با تحول و اصلاحات مهمی همراه بوده است (۹). در کشور ما نیز موضوع آموزش در دو دهه گذشته رشد درخور ملاحظه‌ای داشته است. اما هنوز ظرفیت دانشگاه‌ها فقط پاسخگوی درصد پایینی از مشتاقان ورود به دانشگاه‌ها است. با توجه به موارد فوق، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری حساب‌شده در آموزش برای تربیت نیروی انسانی متخصص در بسیاری رشته‌های دانشگاهی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است (۳).

آموزش نیمه‌حضور شکل جدیدی از آموزش عالی در جهان به شمار می‌رود که امروزه به‌دلیل ویژگی‌های خاص خود در اکثر کشورهای پیشرفته جهان نیز به اجرا درآمده است و با بهره‌گیری از روش‌های جدید آموزشی شعاع خدمت‌رسانی آموزش عالی را از محدوده کلاس و دانشگاه محلی فراتر برده و با استفاده از فناوری پیشرفته مرزهای کشور را درنوردیده و در داخل کشور نیز دورترین نقاط حتی شهرهای کوچک با کمترین نفقات را زیر پوشش قرار داده است (۱).

رئیس کمیسیون بین‌المللی تعلیم و تربیت یونسکو Delors Jacques-1

فراهانی (۱۳۸۰) در تحقیقی با عنوان «خودآموزی و مطالعه مستقل و نقش آن در یادداری دانش‌آموختگان تربیت‌بدنی» نشان داده است که به‌طور کلی مطالعه مستقل و خودآموزی در یادداری دانش‌آموختگان مؤثر است و کسانی که با خودآموزی و مطالعه فردی آموزش دیده‌اند، نسبت به گروه حضوری، سطح یادداری بالاتری دارند. این اختلاف از نظر آماری در سطح $\alpha=0/03$ درصد معنی‌دار است (۳). کشاورز (۱۳۸۲) در تحقیقی با عنوان «نقش رسانه‌ها در آموزش درس فوتبال رشته تربیت‌بدنی نظام آموزش از راه دور» نشان داده است که اختلاف بین میانگین نمرات گروه تجربی $\mu=8/74$ از گروه شاهد (حضوری) با میانگین $\mu=7/34$ در حد $\alpha=0/05$ از نظر آماری معنی‌دار است. براین اساس می‌توان نتیجه گرفت درس فوتبال را می‌توان از طریق شیوه آموزش از راه دور و با کمک وسایل آموزشی و با کاهش ساعت‌های حضور و بدون افت کیفیت آموزشی آموزش داد (۷). مک‌فارلند (۱۹۹۶) تحقیقی با عنوان «مقایسه بین نتایج امتحانات مشترک نهایی دانشجویان نیمه‌حضوری و حضوری» انجام داده است. اطلاعات از امتحانات نهایی در رشته‌های انگلیسی، علوم و مطالعات اجتماعی و ریاضی به‌دست آمده بود. نتایج پژوهش این بود که میانگین دانشجویان نیمه‌حضوری $\mu=25/89$ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین $\mu=23/24$ بالاتر بود (۱۵). استن بروگ و استین‌سون (۱۹۹۸) در تحقیقی با عنوان «تشریح دوره‌های یادگیری از راه دور» نشان داده‌اند که برخی درس‌های عملی با شیوه غیرحضوری قابل اجرا هستند و همچنین در بعضی مواقع این‌گونه درس‌ها در نظام آموزش غیرحضوری نسبت به آموزش حضوری دارد (۱۶). چن، مارسینی، ریدر، وارد، آلن (۲۰۰۶) تحقیقی با عنوان «ارزیابی خدمات کیفیت آموزش آنلاین ورزش در ورزش‌های خاص» انجام داده‌اند. این مطالعه کیفیت خدمات در آکادمی ورزش ایالات متحده در دوره تحصیلی آنلاین و فاکتورهای آن را ارزیابی کرده است. آنها در تحلیل متغیرهای تحقیق از پنج متغیر خاص استفاده کرده‌اند ۱- مطالب دوره آموزشی؛ ۲- مشخصات شرکت‌کنندگان؛ ۳- منابع کتابخانه؛ ۴- سرویس دانشجویان؛ ۵- درجه‌بندی کلی؛ نتایج نشان داده است که رضایت شرکت‌کنندگان مرد در همه فاکتورها نسبت به زنان بیشتر است و همچنین شرکت‌کنندگان جوان در فاکتور درجه‌بندی رضایت بیشتری نسبت به دیگر شرکت‌کنندگان داشتند. اکثر شرکت‌کنندگان از مطالب آموزشی و سرویس دانشجویان راضی بودند. به‌طور کلی، شرکت‌کنندگان نسبتاً از کیفیت خدمات در آکادمی راضی بودند (۱۱). بلوک، ادرمن، فیلکس، رینه‌که (۲۰۰۸) تحقیقی با عنوان «پیشرفت و رضایت در آموزش تندرستی آنلاین درمقابل آموزش تندرستی سنتی» انجام داده‌اند. اصلی این مطالعه بررسی پیشرفت و رضایت دانشجویانی است که در کلاس تندرستی آنلاین و کلاس تندرستی سنتی شرکت می‌کنند. نتایج نشان داده است که تمام شرکت‌کنندگان نظرسنجی رضایت بخشی و ادراکی را پرمی‌کنند و هیچ تفاوتی بین کلاس سنتی و آنلاین وجود ندارد. تفاوتی در سن، وضعیت استخدام و سال حضور در مدرسه احساس نمی‌شود. در کل، پیشرفت کلاس آنلاین مثبت بود و محققان پیشنهاد می‌کنند که به‌جای کلاس سنتی از کلاس آنلاین برای آموزش تندرستی استفاده شود (۱۰). دیسوکی و محمد

(۲۰۱۰) در تحقیقی با عنوان «تأثیر آموزش از راه دور بر برخی مهارت‌های ویژه در فوتبال» نشان داده‌اند که با آموزش از راه دور می‌توان مهارت‌های ویژه در فوتبال مانند (شوت، روپا، دریبل، پاس، ضربه با سر) را آموزش داد و سطح عملکرد این مهارت‌ها در بین دانشجویان آموزش از راه دور نسبت به دانشجویان آموزش حضوری بهتر و مثبت بود (۱۳).

رشته تربیت‌بدنی، به علت جوان‌بودن جمعیت کشور، تغییر نگرش مردم در دهه گذشته و برخی ملاحظات فرهنگی-اجتماعی دیگر، لزوم توجه خاص و سرمایه‌گذاری مطلوب در آموزش و تربیت نیروی متخصص نسبت به بسیاری رشته‌های دیگر بارزتر است. واضح است دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی تنها با استفاده از نظام آموزش حضوری نمی‌توانند پاسخگوی نیاز کشور یا درخواست انبوه متقاضیان آموزش عالی با حفظ کیفیت باشند؛ از این رو، در کنار آموزش حضوری، ضرورت استفاده از نظام آموزش نیمه‌حضوری و راه دور برای افزایش ظرفیت پذیرش و استفاده بهینه از امکانات آموزشی در حد معقول کاملاً محسوس است. این روش به دلیل ویژگی‌های خاص خود، به‌ویژه قدرت پوششی آن، می‌تواند در پاسخگویی به نیاز جامعه در زمینه تربیت نیروی انسانی تربیت‌بدنی مؤثر و مکمل نظام آموزش حضوری باشد.

با در نظر گرفتن مسائل فوق، نتیجه می‌گیریم که در قرن حاضر به دلیل فناوری روبه‌توسعه، ازدیاد جمعیت، مشکلات اقتصادی، پراکندگی جغرافیایی برخی کشورها، تقاضا برای آموزش بیشتر، تمایل افراد برای خودآنگیزی، خودآموزشی و بهبود کیفیت آموزشی باعث شده است (۳) که نظام آموزش راه دور و نیمه‌حضوری در کنار آموزش حضوری قرار گیرد. در این پژوهش کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت‌بدنی به مثابه یک رشته تحصیلی با درس‌های متنوع عملی و نظری مسئله اصلی تحقیق است. همچنین آموزش نیمه‌حضوری در استان اردبیل نیز همانند دیگر استان‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. به‌طوری‌که در دو دانشگاه پیام نور مرکز اردبیل و مشگین‌شهر حدود نزدیک به ۲۰۰ نفر در قالب دانشجوی رشته تربیت‌بدنی در این دو دانشگاه مشغول به تحصیل‌اند. به‌طوری‌که لازم است پس از شناخت وضعیت کیفیت آموزشی و مقایسه آن با نظام حضوری برای ارتقای آموزش اقدام شود.

چارچوب مسئله فوق چند سؤال کلی را مطرح می‌کند که هریک از آنها شامل چند سؤال مشخص‌تر به شرح زیر است:

۱- آیا کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت‌بدنی در دو نظام آموزش حضوری و نیمه‌حضوری تفاوت دارد؟

۲- آیا کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت‌بدنی در دو نظام آموزشی در درس‌های تخصصی نظری (فیزیولوژی ورزش، سنجش و اندازه‌گیری در تربیت‌بدنی، مدیریت و طرز اجرای مسابقات، رشد و تکامل حرکتی) تفاوت دارد؟

۳- آیا کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت‌بدنی در دو نظام آموزشی در درس‌های عملی (والیبال، دوومیدانی) تفاوت وجود دارد؟

- ۴- چه تفاوت‌هایی بین پیشینه تحصیلی دانشجویان تربیت‌بدنی دو نظام آموزشی وجود دارد؟
- ۵- چه تفاوت‌هایی بین معدل دیپلم، سطح خودپنداره تحصیلی، سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، نحوه تأمین هزینه‌های تحصیلی دو نظام آموزشی وجود دارد؟

روش‌شناسی

در این مقاله با توجه به ماهیت موضوع تحقیق، برای مقایسه عملکرد تحصیلی دانشجویان دو نظام از روش توصیفی علی - مقایسه‌ای استفاده شده است. برای مقایسه تجربه پیشین دانشجویان دو نظام آموزشی به روش علی - مقایسه‌ای استناد شده است. برای بررسی کیفیت آموزشی دانشجویان در درس‌های نظری از چهار پرسش‌نامه پاسخ‌بسته در هریک از درس‌های نمونه تحقیق استفاده شده است. پرسش‌نامه‌های مزبور حاوی هشتاد سؤال چهار گزینه‌ای بود (هر درس بیست سؤال) که از هریک از منابع درسی که به‌صورت یکسان در دو گروه آزمودنی تدریس شده است استخراج گردیده است. این پرسش‌نامه‌ها از بانک سؤالات امتحانی دانشگاه پیام‌نور کشور و براساس استاندارد تهیه و تنظیم شده است. این پرسش‌نامه‌ها در جلسات امتحانی پایان ترم تحصیلی خاص هر درس و بعد از امتحان اصلی آزمودنی‌ها در دانشگاه محقق اردبیلی و دانشگاه پیام‌نور مرکز اردبیل و مشگین‌شهر تکمیل شده است. نمونه درس‌های نظری عبارت‌اند از فیزیولوژی ورزش، سنجش و اندازه‌گیری در تربیت‌بدنی، مدیریت و طرز اجرای مسابقات ورزشی. تجربه‌های پیشین از طریق متغیرهای معدل دیپلم متوسطه، نمره خودپنداره تحصیلی متغیرهای ویژگی‌های شخصی (سن، جنس، وضعیت تأهل، اشتغال، نحوه تأمین هزینه‌های تحصیلی و انتخاب چندم در انتخاب رشته کنکور سراسری) بررسی شده است. نمره دیپلم متوسطه و انتخاب چندم رشته تربیت‌بدنی در انتخاب رشته کنکور سراسری از طریق پرسش‌نامه‌هایی که حاوی سؤالات درس‌های نظری نمونه تحقیق بود کسب شده است. نمره سطح خودپنداره تحصیلی آزمودنی‌ها از طریق پرسش‌نامه دست‌ساز تجربه‌شده به دست آمده است (این پرسش‌نامه را علی دلاور تهیه کرده است و در اجرای سه طرح تحقیقی به کار برده است پایایی این پرسش‌نامه به کمک روش کرانباخ (ضریب آلفا) محاسبه شده و معادل $\alpha = 0.73$ است).

جامعه آماری کل دانشجویان رشته تربیت‌بدنی در مقطع کارشناسی دانشگاه‌های دولتی استان اردبیل در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ بوده که تعداد آنها ۴۰۴ نفر بوده است و از این تعداد ۱۷۸ نفر در دانشگاه محقق اردبیلی (آموزش حضوری) و ۲۲۶ نفر در دانشگاه پیام‌نور مشگین‌شهر و اردبیل (آموزش نیمه‌حضوری) به تحصیل مشغول بوده‌اند. نمونه انتخاب‌شده از هریک از روش‌های آموزشی و شش کلاس درسی (دوازده کلاس در دو گروه) حجم نمونه در هریک از گروه‌های آموزشی ۶۰ نفر (۱۲۰ نفر در دو گروه) بوده است. برای انتخاب درس‌ها، روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی است. در ابتدا کلیه درس‌ها با توجه به اینکه در نیم‌سال اول تحصیلی ۹۰-۸۹ در هر دو دانشگاه ارائه شده باشد و با توجه به ماهیت درس‌ها به چند گروه طبقه‌بندی، از هریک از گروه‌ها یک عنوان درسی به شرح زیر انتخاب شده است:

- ۱- درس فیزیولوژی ورزشی، از گروه درس‌های مبانی زیستی
 - ۲- درس سنجش و اندازه‌گیری در تربیت بدنی از گروه‌های درس‌های تحلیلی و حل مسئله
 - ۳- درس مدیریت و طرز اجرای مسابقات ورزشی، از گروه‌های درس‌های نظری با ماهیت علوم انسانی
 - ۴- درس رشد و تکامل حرکتی، از گروه درس‌های رشد و یادگیری
 - ۵- درس دو و میدانی، از گروه درس‌های عملی انفرادی
 - ۶- درس والیبال، از گروه درس‌های عملی گروهی
- به منظور انتخاب کلاس‌های درس مختلف دانشگاه‌های مجری تربیت بدنی در استان اردبیل در هردو نظام آموزش، نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای انجام شده است. نمونه‌گیری خوشه‌ای برای انتخاب آزمودنی‌ها (در قالب کلاس درس) در هریک از دو نظام آموزش صورت گرفته است. سطح معنی‌داری پذیرفتن در این پژوهش دست ۵ درصد است و کلیه مراحل آماری آن به وسیله رایانه و از طریق بسته نرم‌افزاری آماری spss.v.18 انجام شده است.

یافته‌های تحقیق

اطلاعات گردآوری شده در این پژوهش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی و با به‌کارگیری نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شده است.

الف. یافته‌های توصیفی: در جدول ۱ توصیف داده‌ها ارائه شده است. داده‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که در گروه نمونه بیشتر دانشجویان نظام حضوری مرد و اکثر دانشجویان نظام نیمه‌حضوری زن هستند. بیشتر دانشجویان تربیت بدنی در گروه ۲۱-۲۵ سال قرار دارند. اکثر دانشجویان نیمه‌حضوری دیپلم علوم تجربی و بیشتر دانشجویان حضوری دیپلم علوم انسانی دارند. اکثر آنها مجرد و غیرشاغل‌اند و غالب هزینه‌های تحصیلی دانشجویان را خانواده آنها تأمین می‌کنند.

جدول ۱. توصیف گروه نمونه برحسب متغیرهای ویژگی‌های شخصی

جمع		گروه‌ها				متغیر	
		نیمه حضوری		حضوری			
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
٪۵۷	۲۳۰	٪۳۸	۸۶	٪۸۰	۱۴۴	مرد	جنس
٪۴۳	۱۷۴	٪۶۲	۱۴۰	٪۲۰	۳۴	زن	
٪۵	۶	٪۳/۳	۲	٪۶/۶	۴	کمتر از ۲۰	سن
٪۸۳/۳	۱۰۰	٪۸۰	۴۸	٪۸۶/۶	۵۲	۲۵-۲۱	
٪۱۱/۷	۱۴	٪۱۶/۶	۱۰	٪۶/۶	۴	۳۰-۲۶	
٪۴۳/۳	۵۲	٪۴۰	۲۴	٪۴۶/۶	۲۸	علوم انسانی	نوع دیپلم متوسطه دانشجویان
٪۳۰	۳۶	٪۵۰	۳۰	٪۱۰	۶	علوم تجربی	
٪۲۵	۳۰	٪۱۰	۶	٪۴۰	۲۴	ریاضی فیزیک	
٪۱/۷	۲	۰	۰	٪۳/۳	۲	سایر	
٪۲۵	۲۸	٪۳۵/۷	۲۰	٪۱۳/۳	۸	شاغل	وضعیت اشتغال
٪۷۵	۸۸	٪۶۴/۳	۳۶	٪۸۶/۷	۵۲	غیر شاغل	
٪۸۵	۱۰۲	٪۷۶/۶	۴۶	٪۹۳/۳	۵۶	مجرد	وضعیت تأهل
٪۱۵	۱۸	٪۲۳/۳	۱۴	٪۶/۶	۴	متاهل	
٪۲۰	۱۲	٪۱۵/۴	۸	٪۷/۱	۴	توسط دانشجوی	نحوه تأمین هزینه تحصیلی
٪۸۰	۹۶	٪۸۴/۶	۴۴	٪۹۲/۹	۵۲	توسط خانواده	
٪۶۹	۶۴	٪۰	۳۶	٪۵۸/۳	۲۸	۲۰-۱	انتخاب چندم
٪۶/۵	۶	٪۴/۴	۰	٪۱۲/۵	۶	۴۰-۲۱	رشته تربیت بدنی
٪۶/۵	۶	٪۸/۶	۲	٪۸/۳	۴	۶۰-۴۱	در انتخاب رشته
٪۹	۸	٪۴/۴	۴	٪۸/۳	۴	۸۰-۶۱	کنکور سراسری
٪۹	۸		۲	٪۱۲/۵	۶	۱۰۰-۸۱	دانشجویان

ب. یافته‌های استنباطی

تحلیل استنباطی در جدول‌های ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ ارائه شده است.

جدول ۲. مقایسه کیفیت آموزشی دانشجویان تربیت بدنی در دو نظام آموزشی

مشخصه آماری گروه‌ها	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	نمره تی	سطح معنی داری
حضور	۱۸۲	۱۶/۴۸	۰/۷	۳۱۵	-۴/۱۳	۰/۰۰۲
نیمه‌حضور	۱۳۵	۱۲/۶۳	۲/۱۶			

طبق نتایج جدول ۲ و با توجه به اینکه سطح خطای آزمون (α) برای سطح اطمینان ۰/۹۵ کمتر از ۰/۰۵ است، ($p\text{-value} < 0/05$) کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت بدنی در دو نظام آموزشی حضور و نیمه‌حضور تفاوت معنی داری دارد. پس کیفیت آموزشی گروه نیمه‌حضور در تمام درس‌های نظری نمونه پایین‌تر از گروه حضور است.

جدول ۳. مقایسه کیفیت آموزشی دانشجویان تربیت بدنی در درس‌های تخصصی نظری در دو نظام آموزشی

مشخصه آماری دروس	گروه‌های آزمودنی	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	نمره تی	سطح معنی داری
فیزیولوژی ورزش	حضور	۳۳	۱۶/۴۵	۲/۱۹	۵۲	-۵/۲۹	۰/۰۰۱
	نیمه‌حضور	۲۱	۱۰/۸۲	۳/۹۹			
سنجش و اندازه‌گیری در تربیت بدنی	حضور	۳۱	۱۶/۷۵	۲/۶۷	۵۱	-۱۰/۴۲۴	۰/۰۰۱
	نیمه‌حضور	۲۲	۹/۵۴	۲/۱۸			
رشد و تکامل حرکتی	حضور	۲۱	۱۶/۶۵	۱/۶۳	۴۷	-۷/۰۲۲	۰/۰۰۱
	نیمه‌حضور	۲۸	۱۳/۲۸	۱/۶۸			
مدیریت و طرز اجرای مسابقات	حضور	۳۰	۱۷/۳۲	۱/۴۵	۴۷	-۸/۳۶	۰/۰۰۱
	نیمه‌حضور	۱۹	۱۵/۸۰	۲/۲۸			

طبق نتایج جدول ۳ و با توجه به اینکه سطح خطای آزمون (α) برای سطح اطمینان ۰/۹۵ کمتر از ۰/۰۵ است ($p\text{-value} < 0/05$)، کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت بدنی در درس‌های تخصصی نظری نمونه در دو نظام آموزشی حضور و نیمه‌حضور تفاوت معنی داری دارد. پس کیفیت آموزشی گروه نیمه‌حضور در تمام درس‌های نظری نمونه پایین‌تر از گروه حضور است.

جدول ۴. مقایسه کیفیت آموزشی دانشجویان تربیت بدنی در درس های عملی در دو نظام آموزشی

مشخصه آماری دروس	گروه های آزمودنی	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	نمره تی	سطح معنی داری
والیبال	حضور	۳۴	۱۵/۳۹	۳/۱۵	۴۷	-۲/۰۲	۰/۲۵
	نیمه حضور	۱۵	۱۵/۷۵	۱/۸۰			
دوومیدانی	حضور	۳۰	۱۴/۵۴	۳/۰۱	۶۱	-۱/۱۴	۰/۰۶
	نیمه حضور	۳۳	۱۴/۷۲	۱/۶۶			

طبق نتایج جدول ۴ و با توجه به اینکه سطح خطای آزمون (α) برای سطح اطمینان ۰/۹۵ بیشتر از ۰/۰۵ است ($p\text{-value} > 0/05$)، می توان گفت کیفیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت بدنی در درس های عملی (والیبال، دوومیدانی) در دو نظام آموزشی حضور و نیمه حضور تفاوت معنی داری ندارد.

جدول ۵. مقایسه معدل دیپلم متوسطه و سطح خودپنداره تحصیلی در دو نظام آموزشی

مشخصه آماری متغیر	گروه های آزمودنی	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	نمره تی	سطح معنی داری
معدل دیپلم متوسطه	حضور	۵۴	۱۴/۳۹	۱/۶۲	۴۷	-۲/۰۲	۰/۲۵
	نیمه حضور	۵۲	۱۳/۴۷	۲/۱۵۴			
سطح خودپنداره تحصیلی	حضور	۶۰	۱۰۷/۸۹	۱۱/۶	۱۱۷	-۰/۷۴	۰/۴۶
	نیمه حضور	۵۹	۱۰۶/۰۳	۷/۳۱			

طبق نتایج جدول ۵ و با توجه به اینکه سطح خطای آزمون (α) برای سطح اطمینان ۰/۹۵ بیشتر از ۰/۰۵ است ($p\text{-value} > 0/05$)، معدل دیپلم و سطح خودپنداره تحصیلی دانشجویان تربیت بدنی در دو نظام آموزش حضور و نیمه حضور تفاوت معنی داری ندارد.

جدول ۶. مقایسه ویژگی های شخصی دانشجویان در دو نظام آموزشی

مشخصه آماری متغیرها	خی ۲	درجه آزادی	سطح معنی داری
سن	۱/۶۹۹	۲	۰/۴۲۸
جنس	۱۶/۷۰۵	۱	*۰/۰۰۰
وضعیت تأهل	۳/۲۶۸	۱	۰/۰۷۱
نحوه تأمین هزینه تحصیلی	۱/۶۶۷	۱	۰/۱۹۷
وضعیت اشتغال	۳/۹۶۲	۱	*۰/۰۴۷
نوع دیپلم متوسطه	۱۴/۵۵۳	۳	*۰/۰۰۲
انتخاب چندم در انتخاب رشته کنکور	۴/۷۵۵	۴	۰/۳۱۳

جدول ۶ نشان می‌دهد در ویژگی‌ها و عوامل شخصی (به‌جز جنس، وضعیت اشتغال و نوع دیپلم که با علامت ستاره مشخص شده‌اند) تفاوت معنی‌داری بین دو گروه وجود ندارد بنابراین بین سن، وضعیت تأهل، نحوه تأمین هزینه‌ها و انتخاب چندم در انتخاب رشته کنکور سراسری تفاوت معنی‌داری بین دو گروه حضوری و نیمه‌حضوری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های حاصل از تحلیل و آزمون فرضیه‌ها نتیجه می‌گیریم:

کیفیت آموزشی دانشجویان تربیت‌بدنی نظام نیمه‌حضوری در درس‌های تخصصی نظری نسبت به دانشجویان حضوری پایین‌تر بوده است و حتی این تفاوت از نظر آماری بین دو گروه معنی‌دار بود. مثلاً کیفیت آموزشی در درس فیزیولوژی ورزش دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۱۰/۸۲ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۶/۴۵ پایین بوده است. کیفیت آموزشی در درس سنجش و اندازه‌گیری در دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۹/۵۴ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۶/۷۵ خیلی پایین بوده است. کیفیت آموزشی در درس رشد و تکامل حرکتی دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۱۳/۲۸ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۶/۶۵ پایین بوده است. کیفیت آموزشی در درس مدیریت و طرز اجرای مسابقات دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۱۵/۸۰ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۷/۳۲ پایین بوده است. نتیجه می‌گیریم که در درس‌های نظری تخصصی تربیت‌بدنی نظام آموزش نیمه‌حضوری هنوز مشکلات و کاستی‌هایی در آموزش وجود دارد که نمی‌تواند با دانشگاه‌های حضوری رقابت کند؛ البته می‌توان با شناسایی ضعف‌ها و آموزش مناسب و کافی در دانشگاه‌های نیمه‌حضوری با دانشگاه‌های حضوری در زمینه آموزش رقابت کرد. علت این تفاوت‌ها حضور نداشتن اکثریت دانشجویان تربیت‌بدنی در کلاس‌های رفع اشکال و نداشتن هیئت علمی رشته تربیت‌بدنی در دانشگاه‌های پیام نور مرکز اردبیل و بی‌توجهی مسئولان این دانشگاه‌ها به رشته تربیت‌بدنی گزارش می‌شود. این یافته‌ها یافته فراوانی (۱۳۸۰) را با عنوان «خودآموزی و مطالعه مستقل و نقش آن در یادداری دانش‌آموختگان تربیت‌بدنی» تأیید نمی‌کند که نشان داده است مطالعه مستقل و خودآموزی در یادداری دانش‌آموختگان مؤثر است و کسانی که با خودآموزی و مطالعه فردی آموزش دیده‌اند، نسبت به گروه حضوری، سطح یادداری بالاتری دارند (۳).

کیفیت آموزشی دانشجویان تربیت‌بدنی در دو نظام آموزش حضوری و نیمه‌حضوری در درس‌های عملی بین دو گروه تفاوت معنی‌داری ندارد. کیفیت آموزشی در درس والیبال دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۱۵/۷۵ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۵/۳۹ بالاتر بوده است. کیفیت آموزشی در درس دوومیدانی در دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۱۴/۷۲ نسبت به دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۴/۵۴ بالاتر بوده است. این یافته‌ها هم‌سو است با یافته‌های زیر:

- ۱- فراهانی و کشاورز (۱۳۸۲) در تحقیق خود با عنوان «نقش رسانه‌ها در آموزش درس تنیس روی میز رشته تربیت‌بدنی نظام آموزش از راه دور» به اختلاف بین میانگین گروه حضوری با میانگین ۶/۶۶ و گروه آموزش از راه دور با میانگین ۸/۴۶ اشاره کرده‌اند (۴).
- ۲- کشاورز (۱۳۸۲) در تحقیق خود تحت عنوان «نقش رسانه‌ها در آموزش درس فوتبال رشته تربیت‌بدنی نظام آموزش از راه دور» به بالابودن نمره گروه آموزش از راه دور نسبت به گروه حضوری اشاره کرده است (۷).
- ۳- مک‌فارلند (۱۹۹۶) در تحقیق خود به بالابودن نمره میانگین دانشجویان نیمه‌حضوری نسبت به دانشجویان حضوری اشاره کرده است (۱۵).
- ۴- استن بروگ و استین‌سون (۱۹۹۸) در تحقیق خود به اجرایی بودن برخی درس‌های عملی با شیوه غیرحضوری و در بعضی مواقع نتایج بهتر این درس‌ها در نظام آموزش غیرحضوری نسبت به آموزش حضوری اشاره کرده‌اند (۱۶).
- ۵- دیسوک و محمد (۲۰۱۰) در تحقیق خود به سطح عملکرد بهتر مهارت‌های ویژه در فوتبال (شوت، روپا، دریبل، پاس، ضربه با سر) دانشجویان آموزش از راه دور نسبت به دانشجویان آموزش حضوری اشاره کرده‌اند (۱۳).
- بین تجربه پیشین دانشجویان تربیت‌بدنی در دو نظام آموزش حضوری و نیمه‌حضوری از نظر آماری تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. در متغیر معدل دیپلم متوسطه میانگین نمره دانشجویان نیمه‌حضوری ۱۳/۴۷ و میانگین نمره دانشجویان حضوری ۱۴/۳۹ بوده است، بنابراین بین گروه حضوری و نیمه‌حضوری در متغیر معدل دیپلم تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. در متغیر سطح خودپنداره تحصیلی دانشجویان نیمه‌حضوری با میانگین نمره ۱۰۶/۰۳ و دانشجویان حضوری با میانگین نمره ۱۰۷/۸۹، بین گروه حضوری و نیمه‌حضوری تفاوت وجود ندارد.
- بین سن، وضعیت تأهل، نحوه تأمین هزینه‌ها و انتخاب چندم در انتخاب رشته کنکور سراسری تفاوت معنی‌داری بین دو گروه حضوری و نیمه‌حضوری وجود ندارد. کل دانشجویان رشته تربیت‌بدنی در استان اردبیل (حدود ۸۳ درصد) در متغیر سن ۲۱-۲۵ ساله بوده‌اند. این یافته با یافته فراهانی (۱۳۸۱) همسو است. در متغیر وضعیت تأهل، حدود ۸۵ درصد دانشجویان تربیت‌بدنی مجرد و ۱۵ درصد متأهل‌اند، این یافته هم یافته فراهانی (۱۳۸۱) را تأیید می‌کند. در متغیر انتخاب چندم در انتخاب رشته کنکور سراسری، حدود ۷۰ درصد به اولویت ۱-۲۰ را انتخاب کرده‌اند که نشان می‌دهد دانشجویان رشته تربیت‌بدنی در اولین اولویت‌ها رشته تربیت‌بدنی را انتخاب کرده‌اند. در متغیر نحوه تأمین هزینه‌ها حدود ۸۰ درصد هزینه دانشجویان تربیت‌بدنی را خانواده ایشان تأمین می‌کنند. این یافته هم با یافته فراهانی (۱۳۸۱) هم‌خوانی دارد (۵).

بین جنس، وضعیت اشتغال و نوع دیپلم متوسطه تفاوت معنی داری بین دو گروه حضوری و نیمه حضوری وجود دارد؛ به طوری که در متغیر جنس، حدود ۸۰ درصد گروه حضوری را مردان و ۲۰ درصد را زنان تشکیل می دهند و در مقابل حدود ۳۸ درصد گروه نیمه حضوری را مردان و ۶۲ درصد را زنان تشکیل می دهند پس در نتیجه مردان در گروه حضوری بیشترند و برعکس در گروه نیمه حضوری زنان بیشترند. این یافته با یافته فراهانی (۱۳۸۱) همسو است. در متغیر وضعیت اشتغال، حدود ۱۰ درصد در گروه حضوری شاغل اند و در گروه نیمه حضوری حدود ۳۵ درصد شاغل اند. نتیجه می گیریم که شاغلان در گروه نیمه حضوری بیشتر از گروه حضوری هستند که یافته فراهانی (۱۳۸۱) را تأیید نمی کند. و در متغیر نوع دیپلم متوسطه ۵۰ درصد گروه نیمه حضوری دارای دیپلم علوم تجربی و ۴۷ درصد دیپلم علوم انسانی و ۳ درصد دیپلم ریاضی و فیزیک داشته اند و در مقابل ۱۳ درصد گروه حضوری دیپلم علوم تجربی و ۴۷ درصد دیپلم علوم انسانی و ۴۰ درصد دیپلم ریاضی و فیزیک دارند. نتیجه می گیریم بیشتر دانشجویان تربیت بدنی آموزش حضوری نیمه حضوری دارای دیپلم علوم تجربی دارند و در مقابل بیشتر دانشجویان تربیت بدنی آموزش حضوری دیپلم علوم انسانی دارند. این یافته یافته فراهانی (۱۳۸۱) را تأیید نمی کند که نشان داده است ۵۹ درصد دانشجویان رشته تربیت بدنی دیپلم علوم انسانی دارند (۵).

همان گونه که پیشتر هم گفتیم، آموزش نیمه حضوری و یادگیری از راه دور با سابقه ای ۱۵۰ ساله، امروز هدف توجه بسیاری از کشورها (پیشرفته و در حال توسعه) قرار گرفته است. به ویژه اینکه فناوری های نو باعث ایجاد انقلابی در این نظام آموزشی از راه دور شده است و نوید آموزشی با کیفیت برتر، مستمر و همگانی را به همراه دارد (۶).

در رشته تربیت بدنی در استان اردبیل، به علت جوان بودن جمعیت استان، تغییر نگرش مردم در دهه گذشته و پرورش قهرمانان ملی و جهانی در استان و برخی ملاحظات فرهنگی-اجتماعی دیگر، لزوم توجه خاص و سرمایه گذاری مطلوب در آموزش و تربیت نیروی متخصص نسبت به بسیاری رشته های دیگر در سطح استان اردبیل ضروری تر است. واضح است دانشگاه های پیام نور استان دانشجویان بومی دارند و این دانشجویان بعد از فراغت از تحصیل، در سطح استان در سازمان های مختلف مشغول به کار و فعالیت های ورزشی دیگر خواهند شد که لزوم توجه به سطح کیفیت آموزشی و امکانات و تأسیسات ورزشی در دانشگاه های پیام نور بیشتر احساس می شود.

منابع

- ۱- صدیقی، حسین؛ کمال، همت. (۱۳۷۱). "نقش آموزش از راه دور در اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور"، مجموعه مقالات اولین سمینار تخصصی آموزش از راه دور، اردیبهشت ماه، تهران، دانشگاه پیام نور.
- ۲- عبادی، رحیم. (۱۳۸۳). "یادگیری الکترونیکی و آموزش و پرورش"، آفتاب مهر، تهران.
- ۳- فراهانی، ابوالفضل. (۱۳۸۰). "خود آموزی و مطالعه مستقل و نقش آن در یادداری دانش آموختگان تربیت بدنی"، حرکت، شماره دهم، ص ص ۱۸-۵.

- ۴- فراهانی، ابوالفضل؛ کشاورز، لقمان. (۱۳۸۲). "نقش رسانه‌ها در آموزش درس تنیس روی میز رشته تربیت‌بدنی نظام آموزش از راه دور"، المپیک، سال یازدهم، شماره ۲۳.
- ۵- فراهانی، ابوالفضل. (۱۳۸۱). "رفتار ورودی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی دانشجویان تربیت‌بدنی"، حرکت، شماره پانزدهم، ص ۷۱-۸۷.
- ۶- کاظمی، نصرت. (۱۳۸۴). "چشم انداز آموزش از راه دور در قرن ۲۱"، دانشگاه پیام نور، سازمان مرکزی.
- ۷- کشاورز، لقمان. (۱۳۸۲). "نقش رسانه‌ها در آموزش درس فوتبال رشته تربیت‌بدنی نظام آموزش از راه دور"، حرکت، شماره شانزدهم. ص ۳۷-۲۵.
- ۸- گنجی، مسعود؛ معینی کیا، مهدی. (۱۳۸۶). "فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌های آموزش از راه دور در استان اردبیل"، دفتر آموزش و پرورش استانداری اردبیل.

- 9- Aramdwela, R. & J, Hall. (2006). "A comparative analysis of international education satisfaction using sevqual", journal of services research, Vol.6, PP:141-163.
- 10- Block, A. Udermann, B. Felix, M. Reineke, D. Murray, S. (2008). "Achievement and Satisfaction in an Online versus aTraditional Health and Wellness Course", Journal of Online Learning and Teaching, Vol. 4, No. 1.
- 11- Chen, S. Marciani, L. Ryder, C. Ward, R. Allen, D. (2006). "Service Quality Assessment of Online Sport Education at a Sport-Specific:Graduate Institute", University of West Georgia, Distance Education CenterOnline Journal of Distance Learning Administration, Volume IX, Number II.
- 12- Coates, H. (2005). "The value of student engagement for higher education quality assurance", Quality in Higher education, vol.11, No.1, PP:25-36.
- 13- Desouky, G. Mohamed, M. (2010). "Impact of Distance Education on Some Aspects of Skills in Football", World Journal of Sport Sciences, Vol. 3, PP:1263-1267.
- 14- Lopez, I.G. (2005). "Building universities of quality : an Analysis of the views of university students concerning their academic training", Higher education in Europe, vol.30, No.3-4, PP:321-334.
- 15- Macfarland, T. (1996). " Results from a common final examination : A comparison between on-campus students off-campus student", research& planning report, PP: 96-17.
- 16- Stanbrough, M. Sitnson, B. (1998)."Anatomy of a distance learning Courses", Presentation at the national association for physical education in higher education conference, New Orleans La.
- 17- UNESCO. (2002). " Open and distance learning:Trends, policy and strategy considerations", France:UNESCO.

A Comparison between the Quality of Physical Education in Part time and Conventional Educational Systems in Ardabil Province

Mehri A., M.A. student, Urmia University

Moharram Zade M., (Ph.D), Urmia University

Abstract

The present study aimed to make a comparison between the qualities of physical education in part time and conventional educational systems in Ardabil province. The target population of the study included all students majoring in physical education in Ardabil province in 1389-90. To collect data, 4 close-ended questionnaires (80 items), a bio-data questionnaire, and a self-concept questionnaire were developed and then were given to the participating groups. The mean, percentile, and frequency of individual items were computed. Student's *t*-test and chi-square were used to analyze the data. The results showed that the students of the conventional system outperformed the students of the part time system in gymnasium, but in practical courses the difference did not reach statistical significant. The difference between their self-concept and high school average scores did not appear to be statistically significant. The participating groups were approximately the same in terms of their bio-data.

Keywords: Quality of education, physical education, conventional educational system, part time educational system, schooling self-concept